

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 579/2015-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. marca 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Emílou Korčekovou, advokátska kancelária, L. Novomeského 25, Pezinok, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 135/2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 135/2011 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 135/2011 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] finančné zadostučinenie nepriznáva.

4. Okresný súd Bratislava I je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 294,08 € (slovom dvestodeväťdesiatštyri eur a osem centov) na účet advokátky JUDr. Emílie Korčekovej, advokátska kancelária, L. Novomeského 25, Pezinok, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 579/2015-11 z 18. novembra 2015 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 135/2011 (ďalej len „napadnuté konanie“).

Následne ústavný súd 9. decembra 2015 vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Vyjadrenie okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 8. januára 2016. V jeho prílohe sa nachádzal súdny spis, vyjadrenie predsedníčky okresného súdu a vyjadrenie zákonnej sudkyne s chronológiou úkonov okresného súdu i účastníkov v napadnutom konaní, z ktorej vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

*„24.8.2011 doručenie žaloby na Okresný súd Bratislava I,
15.12.2011 súd vyzval odporcu, aby sa vyjadril k návrhu,*

13.1.2012 odporca podal stanovisko, že si musia zabezpečiť materiály a k veci sa vyjadria,

4.4.2012 odporca podal stanovisko k návrhu,

28.5.2012 súd doručoval stanovisko odporcu,

2.7.2012 odporca podal vyjadrenie,

12.9.2012 súd požiadal o zapožičanie spisov, na ktoré sa odvoláva navrhovateľ v konaní a to ORPZ BA V ČVS ORP-1393/1-B5-2008 ,OS BA V sp. zn. 16C 230/2006, OS Pezinok 4C 1089/2008,

17.9.2012 oznámil OS BA V, že spis 16C 230/2006 nie je možné zapožičať, pretože je na KS v BA,

18.9.2012 oznámil OS Pezinok V emailom, že spis 4 C 1089/2008 nie je možné zapožičať, pretože je na KS v BA,

25.1. 2013 žiadosť súdu adresovaná OS BA V o zapožičanie spisu 16C 230/2006,

25.1. 2013 žiadosť súdu adresovaná OS Pezinok o zapožičanie spisu 4 C 1089/2008,

31.1.2013 OS BA V oznámil, že spis 16 C 230/2006 je na KS BA,

4.2.2013 oznámil mailom OS Pezinok, že spis 4C 1089/2008 / nie je možné zapožičať, pretože je na KS v BA z dôvodu odvolania voči rozsudku od 10.8.2012,

13.8.2013 súd opätovne žiadal zapožičať spis 4C 1089/2008 z OS Pezinok,

14.8.2013 došla odpoveď, že spis je stále na KS v BA,

2.7.2014 súd žiadal zapožičať spis 4C 1089/2008 z OS Pezinok a spis 16 C 230/2006 z OS BA V,

3.7.2014 bolo súdu oznámené, že spis 16C 230/2006 bude súdu zapožičaný po príchode sudcu z dovolenky t.j. po 21.7.2014

1.8.2014 bolo súdu oznámené, že spis 4C 1089/2008 nie je možné zapožičať pretože nie je právoplatný ukončený,

8.9.2014 OS BA V zapožičal spis 14C 135/2011,

16.10.2014 súd žiadal o zapožičanie spisu OS Pezinok 4C 1089/2008,

13. 4.2015 zaslal súd urgenciu o zapožičanie spisu OS Pezinok 4C 1089/2008,

14.4.2015 bolo mailom súdu oznámené, že spis OS Pezinok 4C 1089/2008 nie je možné zapožičať pretože je od 12.1.2015 na KS BA,

12.5.2015 pojednávanie bolo odročené z dôvodu nevykázania predvolania navrhovateľovi,

16.4.2015 a 21.5.2015 - súd opätovne žiadal o zapožičanie spisu ORPZ BA V ČVS :ORP-1393/1-B5-2008,

21.5.2015 žiadosť o zapožičania spisu OS Pezinok 4C 1089/2008,

22.5.2015 podal odporca doplnenie stanoviska,

9.6.2015 pojednávanie bolo odročené z dôvodu neprítomnosti účastníkov a nevykázania doručenia,

9.6.2015 navrhovateľ oznámil súdu dňa, že prevzal predvolanie na TP 9.6.2015 až po termíne pojednávania,

21.9.2015 doručené ospravedlnenie navrhovateľa a žiadosť o odročenie

22.9.2015 bolo pojednávanie odročené z dôvodu ospravedlnenej neúčasti N /ošetrenie člena rodiny- OČR/,

24.11.2015 sa konalo pojednávanie a boli vykonané výsluchy s tým, že pojednávanie odročené na 23.2.2016 za účelom zváženia dokazovania a oboznámenia sa s judikátom.“

Rovnaké skutočnosti týkajúce sa priebehu napadnutého konania zo súdneho spisu, ktorý mu bol zapožičaný a doručený 8. januára 2016, zistil aj ústavný súd.

Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení uviedla, že „*vec je skutkovo náročná, pretože sa domáha posudzovania úradného postupu viacerých spisov iných súdov, ktoré sú ešte v konaní a nie je možné ich v rámci prípravy pojednávania zabezpečiť*“.

Predsedička okresného súdu vo svojom vyjadrení vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Právna zástupkyňa sťažovateľa v stanovisku doručenom ústavnému súdu 25. januára 2016 súhlasila s upustením od verejného pojednávania vo veci v konaní pred ústavným súdom.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia

všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť sporu, v ktorom je sťažovateľ žalobcom „o zaplatenie nemajetkovej ujmy“ a žalovaným Slovenská republika, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, hoci ústavný súd pripúšťa, že dĺžka konania mohla byť čiastočne ovplyvnená skutkovou náročnosťou prerokúvanej veci, keďže sťažovateľ svoj nárok opieral

o nesprávny úradný postup v dvoch súdnych konaniach dvoch všeobecných súdov a postupom Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava V.

2. V rámci hodnotenia prípadných zbytočných priet'ahov v súdnom konaní z hľadiska druhého kritéria zistil ústavný súd určité okolnosti signalizujúce podiel s'ťažovateľa ako jeho účastníka na narušení plynulosti konania. Uvedenú skutočnosť zohľadnil ústavný súd v rámci rozhodovania o s'ťažovateľom predostretej žiadosti o priznanie finančného zadost'učinenia. Ústavný súd má v tomto smere na mysli dve neúčasti s'ťažovateľa na určených termínoch pojednávania, a to v uvedených prípadoch: odročenie pojednávania určeného na 12. máj 2015 z dôvodu, že s'ťažovateľovi nebola zachovaná lehota na prípravu pojednávania a pojednávania určeného na 9. jún 2015, kedy súd nemal vykázané doručenie predvolania s'ťažovateľovi. V súvislosti s uvedenými dôvodmi odročenia ústavný súd konštatuje, že okresný súd posielal predvolania na označené termíny pojednávania s dostatočným predstihom, a to v prvom prípade 27 dní pred termínom pojednávania a v druhom prípade 20 dní. Ďalšie pojednávania určené na 22. september 2015 bolo odročené pre ospravedlnenú neúčast' s'ťažovateľa na tomto pojednávani z dôvodu „*ošetrovaním člena rodiny*“.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania neznáša zodpovednosť za predĺženie konania oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04). V súlade s touto judikatúrou preto obdobia, v ktorých boli pojednávania odročené z dôvodov na strane s'ťažovateľa, bolo potrebné zohľadniť pri posúdení postupu okresného súdu a otázky, či došlo k porušeniu označených práv s'ťažovateľa.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv s'ťažovateľa, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že okresný súd sa snažil zabezpečiť súdne spisy od začiatku konania, na ktoré sa s'ťažovateľ vo svojej žalobe odvolával, ale

nekonal dostatočne efektívne a uspokojil sa s odpoveďami okresného súdu, že označené súdne spisy sa nachádzajú na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“), namiesto toho, aby predmetné súdne spisy žiadal zapožičať od krajského súdu. Obdobne okresný súd viackrát žiadal zapožičať spis ČVS: ORP-1393/1-B5-2008 od Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava V, avšak bezúspešne. V dôsledku takéhoto postupu možno konštatovať, že okresný súd v napadnutom konaní nekonal dostatočne sústredene a efektívne.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07).

O nekoordinovanom postupe súdu svedčí skutočnosť, že okresný súd v napadnutom konaní, ktoré trvá už viac ako štyri roky, úspešne vykonal len jedno pojednávanie vo veci, a to po viac ako štyroch rokoch konania.

Ústavný súd na základe uvedených skutočností dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní nepostupoval v súlade so základným právom sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právom na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto konštatuje, že doterajším postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, mu prikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 135/2011 konal

bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola do rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 4 000 €, ktoré odôvodnil tým, že je súladná s rozhodovacou praxou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie požadovaného finančného zadost'učinenia je nedostatočné. Sťažovateľ v sťažnosti netvrdil, že pociťuje ujmu v dôsledku právnej neistoty, v ktorej sa nachádza, len žiadal priznať finančné zadost'učinenie, ktorého výšku odôvodnil rozhodovacou praxou ESLP.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neefektívny postup, berúc do úvahy správanie sťažovateľa, ktoré v okolnostiach prípadu

vykazuje znaky obštrukčného správania, a všetky okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde nepriznal (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd vychádzal aj z poznatkov o vlastnej rozhodovacej činnosti, a to počtu podaní sťažovateľa adresovaných ústavnému súdu, ktorých je v súčasnosti 117, a dospel k záveru, že charakter týchto podaní (sťažovateľ prevažne s výnimkou niekoľkých prípadov namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. analogické právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, evidentne s cieľom dosiahnuť primerané finančné zadosťučinenie) vykazuje v súhrne aj s poukazom na prístup sťažovateľa v jednotlivých konaniach všeobecných súdov účelové využívanie procesných práv v záujme dosiahnutia vyslovenia porušenia už uvedených jeho práv a následného priznania finančného zadosťučinenia.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľa si uplatnila trovy konania, ktoré vyčíslila v celkovej sume 294,08 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou pozostávajúce z odmeny advokátky, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2014 v sume 839 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde)

náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2015 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 139,83 €. Ďalej má právna zástupkyňa sťažovateľa nárok aj na náhradu režijného paušálu v sume 8,39 € za dva úkony podľa vyhlášky vykonané v roku 2015.

Náhrada trov konania uplatnená sťažovateľom nepresahuje sumu, ktorú vypočítal ústavný súd, preto ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v požadovanej sume 294,08 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. marca 2016